

**PROJEKT ROBÓT RESTAURATORSKICH I KONSERWATORSKICH W KOŚCIELE
P.W. MATKI BOŻEJ (BOSKIEJ) NIEUSTAJĄCEJ POMOCY W BUKOWIE**

Nr działki 728/123

19.01.2024

I. Cel opracowania

Niniejsze opracowanie powstało na zlecenie Księdza Mariusza Pacwy, proboszcza kościoła p.w. Matki Bożej (Boskiej) Nieustającej Pomocy w Bukowie. Zawarty jest w nim zakres prac objętych zadaniem o nazwie: **„Wykonanie prac restauratorskich i konserwatorskich w kościele p.w. Matki Bożej (Boskiej) Nieustającej Pomocy w Bukowie”**.

Niezbędne do przeprowadzenia zadania informacje zawarto poniżej w punktach:

- II. Prace restauratorskie.
- III. Prace restauratorskie dwóch figur z przedstawieniem aniołów.
- IV. Badania odkrywkowe
- V. Dokumentacja zdjęciowa.
- VI. Załączniki.

Opracowanie ma na celu zapoznanie Władz Gminy Lubomia z charakterem w/w zadania oraz z proponowaną techniką i technologią ich wykonania. Dalej, opracowanie ma na celu zapoznanie z charakterem prac ewentualnych oferentów, biorących udział w zamówieniu publicznym ogłoszonym przez Gminę Lubomia na w/w zadanie, w tym ze stawianymi wymogami dotyczącymi ich uprawnień konserwatorskich, by mogli na jego podstawie przedstawić własną ofertę cenową.

Zaznacza się, iż poniższe opracowanie, w razie ewentualnej niejasności, nie zwalnia oferentów z kwerendy dokonanej in situ, w kościele p.w. Matki Bożej (Boskiej) Nieustającej Pomocy w Bukowie, ul. Główna 24.

Strona [www: parafia.bukow.pl](http://www.parafia.bukow.pl)

Adres email: bukow@katowicka.pl

II. Prace restauratorskie

1. Odtworzenie pierwotnego ołtarza przedsoborowego na głównej ścianie kościoła (prezbiterium – absyda), na podstawie zdjęć archiwalnych i przygotowanego projektu wykonawczego.

Oryginalna materia głównego ołtarza uległa zniszczeniu w ok. 99%. Jedynymi zachowanymi elementami pierwotnego stanu są dwie figury z przedstawieniem aniołów (fot. nr 9,10). Figury te należy zdemontować, poddać konserwacji i umieścić w zrekonstruowanej nastawie ołtarza.

Wstępny projekt ołtarza (załącznik nr 1) uważa się za obowiązujący pod względem formy zewnętrznej, w tym, pod względem wymiarów. Został on zaakceptowany przez Księdza Proboszcza Mariusza Pacwę i przez Radę Parafialną.

Rekonstrukcję należy poprzedzić wykonaniem projektu wykonawczego, który uzyska pozytywną opinię specjalisty - konstruktora budowlanego, z koniecznymi uprawnieniami do wykonywania zawodu.

Prace rekonstrukcyjne musi prowadzić dyplomowany konserwator dzieł sztuki, z udokumentowanym dorobkiem w dziedzinie rekonstrukcji ołtarzy.

Montaż ołtarza należy przeprowadzić zgodnie z wymogami konstrukcyjnymi, zaakceptowanymi przez w/w specjalistę – konstruktora budowlanego.

Zakłada się pozostawienie w ołtarzu obecnego tabernakulum (fot. nr 11). Montaż tabernakulum nastąpi po dokonaniu niezbędnych prac renowacyjnych, które nie wchodzą w zakres prac objętych niniejszym opracowaniem i zostaną objęte odrębnym projektem i odrębnym finansowaniem.

Montaż ołtarza należy poprzedzić przesunięciem ołtarza przedsoborowego, zgodnie z zamieszczonym rysunkiem (załącznik nr 2), w taki sposób, aby pozostawić dogodną przestrzeń do sprawowania liturgii, pomiędzy ołtarzem przedsoborowym a posoborowym.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy rekonstrukcji ołtarza wraz z propozycją techniki i technologii jej wykonania.

- Wykonanie projektu konstrukcyjnego.
- Wykonanie wszelkich elementów konstrukcyjnych z drewna lub z innego materiału, zgodnie z pozytywną opinią specjalisty konstruktora budowlanego (o czym wyżej).
- Wykonanie zewnętrznych elementów ołtarza (pionowych i poziomych) z płyty stolarskiej o właściwościach hydrofobowych.
- Wykonanie elementów snycerskich z drewna, poprzez ręczne wyrzeźbienie (drewno wysezonowane) lub z wykorzystaniem druku 3D.
- Pokrycie powierzchni płaskich (pionowych i poziomych) stiukiem barwionym w masie, dającym efekt marmoryzacji (**barwę marmoryzacji należy ustalić w oparciu o komisję konserwatorską, przy udziale dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki z dorobkiem w dziedzinie rekonstrukcji ołtarzy (wymogi przedstawiono powyżej).**
- Pokrycie elementów snycerskich zaprawą i płatkami metali zgodnie ze sztuką pozłotniczą (**wybór płatków należy ustalić komisyjnie z udziałem specjalisty konserwatora dzieł sztuki (wymogi dot. dorobku – patrz powyżej).**
- Montaż wszelkich elementów ołtarza zgodnie z techniką i technologią **zaakceptowanymi przez konstruktora budowlanego (wymogi dot. uprawnień – patrz powyżej) .**
- Montaż figur z przedstawieniem aniołów, po dokonanej konserwacji (patrz pkt IV).

III. Prace restauratorskie dwóch figur z przedstawieniem aniołów

Prace restauratorskie powinny być prowadzone przez dyplomowanego konserwatora zabytków posiadającego odpowiednie uprawnienia oraz wykazującego się dorobkiem konserwatorskim w zakresie konserwacji i restauracji rzeźby polichromowanej (co najmniej trzy obiekty).

1. Demontaż figur (fot. nr 9,10).
2. Przewiezienie obiektów do pracowni konserwatorskiej.
3. Demontaż partii skrzydeł.
4. Usunięcie warstwy zabrudzeń powierzchniowych i przemalowań (środek należy dobrać po przeprowadzeniu prób rozpuszczalności w/w warstw wtórnych).
5. Dezynfekcja rzeźb (Xirein firmy Arte).
6. Impregnacja rzeźb (roztwór Paraloidu B72 firmy Arte w toluenie. Należy stopniować stężenie roztworu: 7%, 10% - w razie konieczności – do 20%).
7. Uzupełnienie drobnych ubytków warstwy drewna (kit na bazie polioctanu winylu z pyłem drzewnym).
8. Uzupełnienie ubytków zaprawy (zaprawa klejowo - kredowa , np.: Italstucco firmy Ditta F. Follador).
9. Położenie warstwy werniksu retuszerskiego (np. werniks retuszerski firmy Talens).
10. Retusz warstwy malarskiej (farby wodne, np. Gouache firmy Talens, farby akrylowe firmy Talens).
11. Położenie warstwy werniksu końcowego, błyszczącego (np. werniks firmy Talens).
12. Położenie warstwy wosku mikrokrystalicznego (proponuje się zastosować Cosmolloid H80 firmy Arte).
- 13. Podczas prowadzenia prac należy prowadzić dziennik konserwatorski oraz dokumentację fotograficzną. Prace należy zakończyć powykonawczą dokumentacją konserwatorską.**

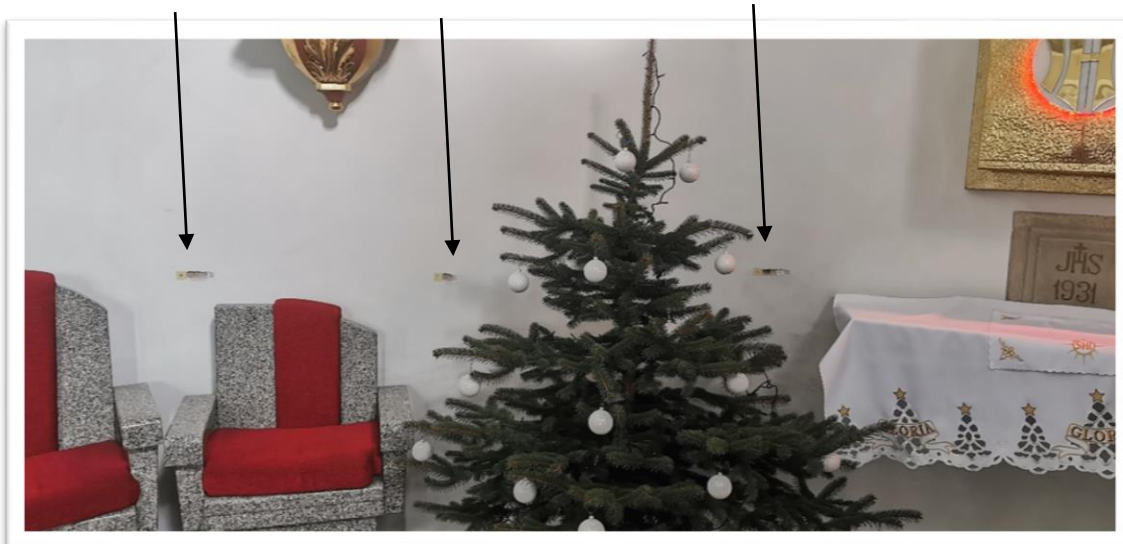
IV. Badania odkrywkowe

W partii ściany absydy kościoła przeprowadzono odkrywkowe badania stratygraficzne celem stwierdzenia obecności polichromii pod górnym gzymsem. Polichromia ta jest widoczna na fotografiach archiwalnych (patrz fot. nr 1, 2). Jednakże, prowadzone prace remontowe w tej partii kościoła, jak i wcześniejsze liczne zalania i podtopienia budynku prowadzą do tezy, iż: **pierwotna polichromia nie zachowała się lub też zachowana jest w stanie szczątkowym.**

Wykonano sześć odkrywek w miejscach widocznych na fot. nr I, II.

Fot. nr I. Widoczne miejsca wykonania odkrywek schodkowych, z prawej strony tabernakulum. Od strony prawej do lewej oznaczono je numerami: 1, 2, 3.

Fot. nr II. Lewa strona od tabernakulum. Widoczne miejsca wykonania odkrywek schodkowych. Od strony prawej do lewej: 4, 5, 6

Stwierdzono, co następuje:

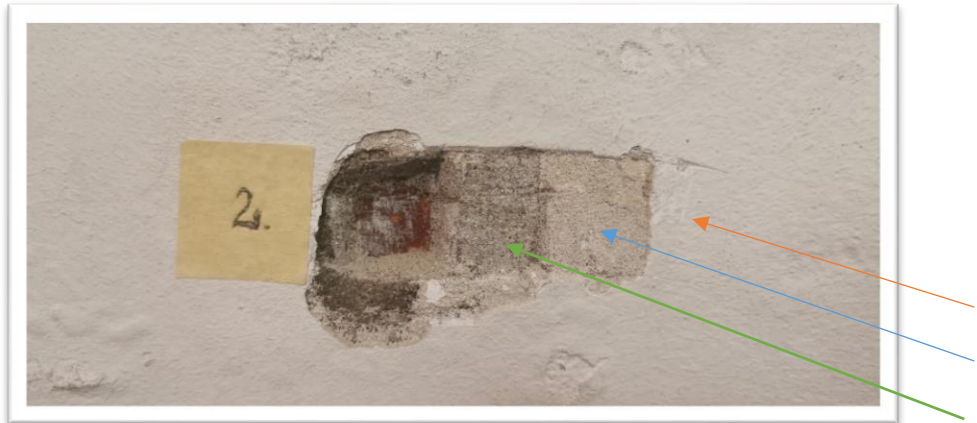
- Odkrywka nr 1

Fot. nr III. Wektorami oznaczono odkryte warstwy technologiczne. Kolorem czerwonym oznaczono zewnętrzną warstwę białej farby (prawdopodobnie emulsyjnej) z silnymi przybrudzeniami. Kolorem niebieskim oznaczono warstwę wtórnego tynku; kolorem zielonym oznaczono warstwę oryginalnego tynku, na którym nie zidentyfikowano śladów polichromii. Warstwa malarska, tynk oraz spoinowanie pomiędzy cegłami wykazuje cechy utraty adhezji i kohezji spowodowanej zawilgoceniem i atakiem mikroorganizmów.

- Odkrywka nr 2

Fot. nr IV

Kolorem czerwonym oznaczono zewnętrzną warstwę białej farby, z silnymi przybrudzeniami. Kolorem niebieskim oznaczono warstwę wtórnego tynku; kolorem zielonym oznaczono warstwę oryginalnego tynku, na którym nie zidentyfikowano śladów polichromii.

- Odkrywka nr 3

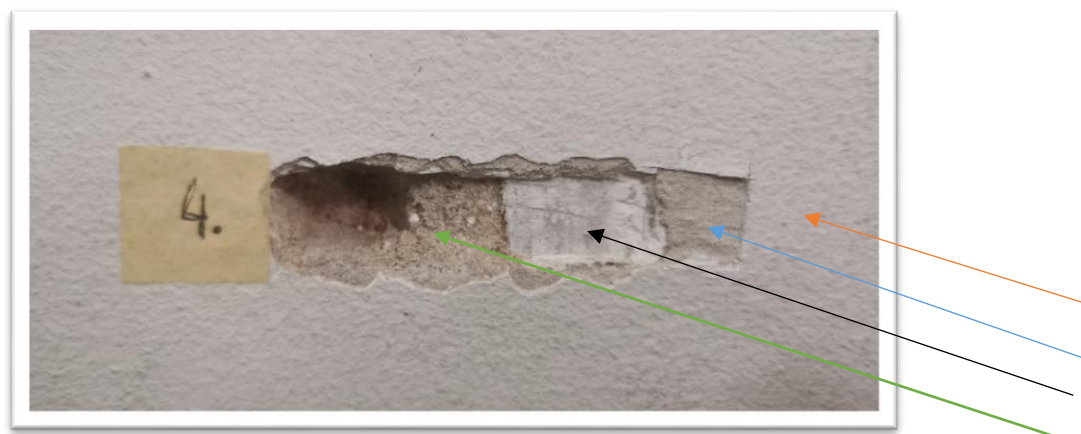

Fot. nr V

Kolorem czerwonym oznaczono zewnętrzną warstwę białej farby, z silnymi przybrudzeniami. Kolorem niebieskim oznaczono warstwę wtórnego tynku; kolorem zielonym oznaczono warstwę oryginalnego tynku, na którym nie zidentyfikowano śladów polichromii.

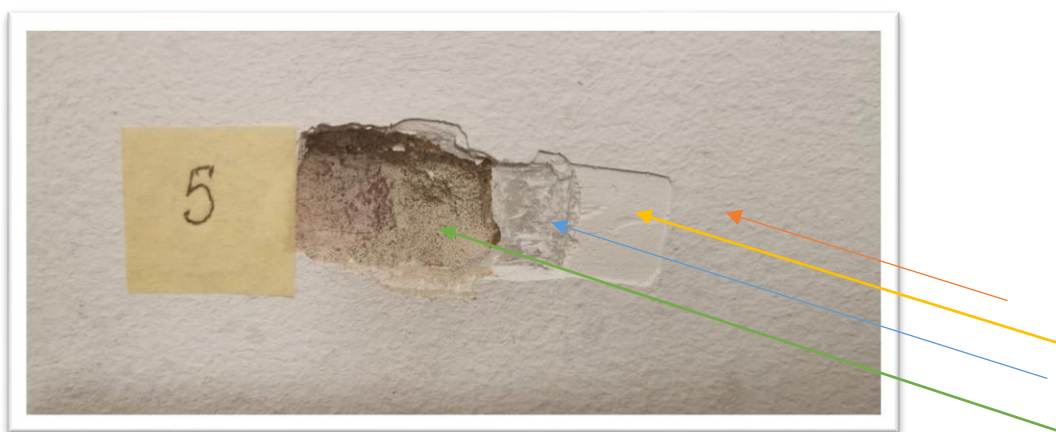
- Odkrywka nr 4

Fot. nr VI

Kolorem czerwonym oznaczono zewnętrzną warstwę białej farby. Kolorem niebieskim oznaczono warstwę wtórnego tynku; kolorem czarnym oznaczono warstwę białej farby; kolorem zielonym oznaczono warstwę oryginalnego tynku, na którym nie zidentyfikowano śladów polichromii.

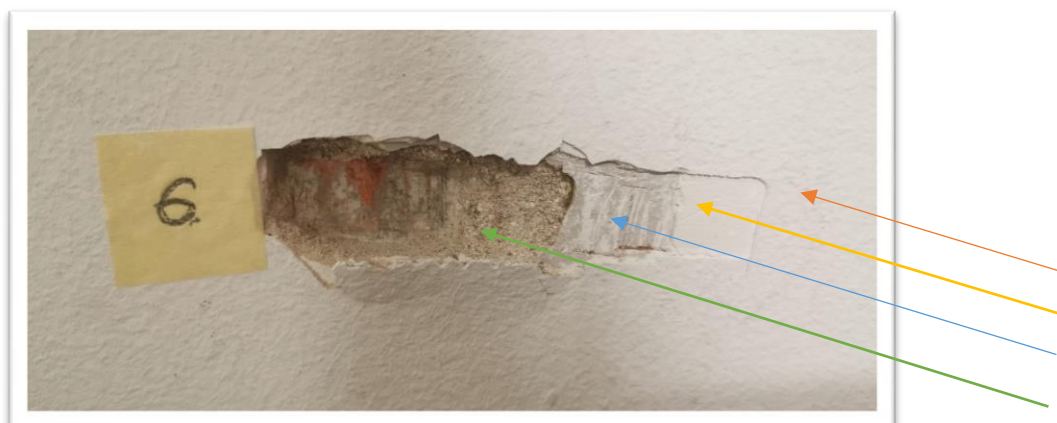
- Odkrywka nr 5

Fot. nr VII

Kolorem czerwonym oznaczono zewnętrzną warstwę białej farby. Kolorem żółtym oznaczono warstwę białej farby, pierwszej po nałożeniu wtórnego tynku. Kolorem niebieskim oznaczono warstwę wtórnego tynku; kolorem zielonym oznaczono warstwę oryginalnego tynku, na którym nie zidentyfikowano śladów polichromii.

- Odkrywka nr 6.

Fot. nr VIII

Kolorem czerwonym oznaczono zewnętrzną warstwę białej farby. Kolorem żółtym oznaczono warstwę białej farby, pierwszej po nałożeniu wtórnego tynku. Kolorem niebieskim oznaczono warstwę wtórnego tynku; kolorem zielonym oznaczono warstwę oryginalnego tynku, na którym nie zidentyfikowano śladów polichromii.

Wyniki badań odkrywkowych prowadzą do wniosku, iż pierwotna polichromia uległa zniszczeniu. Na odsłoniętej warstwie oryginalnego tynku nie stwierdzono śladów zróżnicowanej barwnie warstwy malarskiej. Stwierdzono także, iż poddana badaniom część absydy została, podczas prac remontowych, pokryta warstwą tynku (na fotografiach wektory w kolorze zielonym oraz niebieskim) oraz warstwą farby w kolorze białym (na fotografiach wektory w kolorze czerwonym, żółtym oraz czarnym).

V. Dokumentacja zdjęciowa

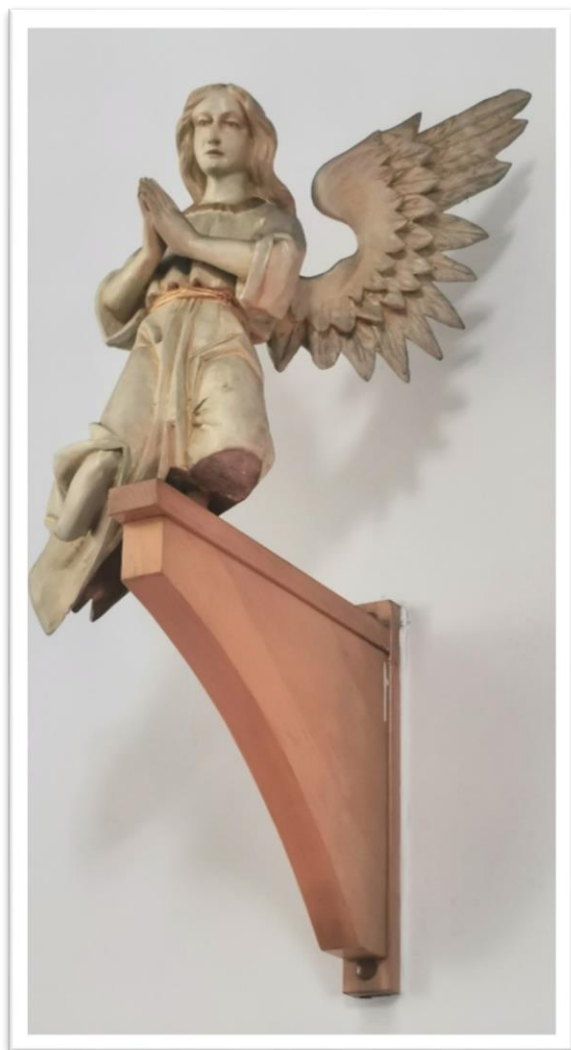

Fot. nr 1. Zdjęcie archiwalne z lat 60-tych XX w., przedstawiające oryginalne wnętrze kościoła , z zachowanymi wówczas polichromiami oraz ołtarzem przedsoborowym.

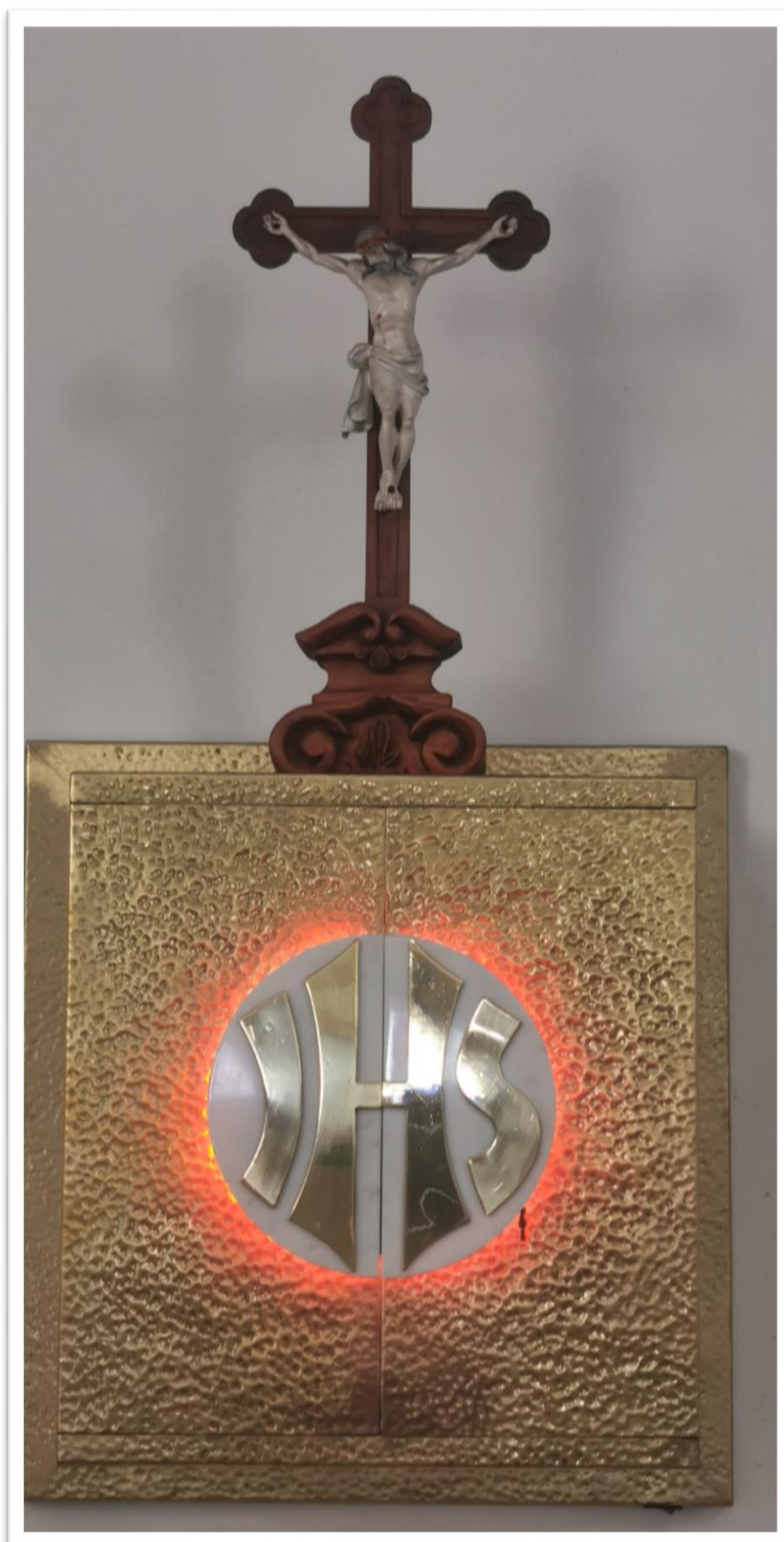

Fot. nr 2. Zdjęcie archiwalne. Widoczne polichromie

Fot. nr 3, 4. Zdjęcia przedstawiające dwa anioły, będące jedyną ,zachowaną, oryginalną partią nieistniejącego już ołtarza

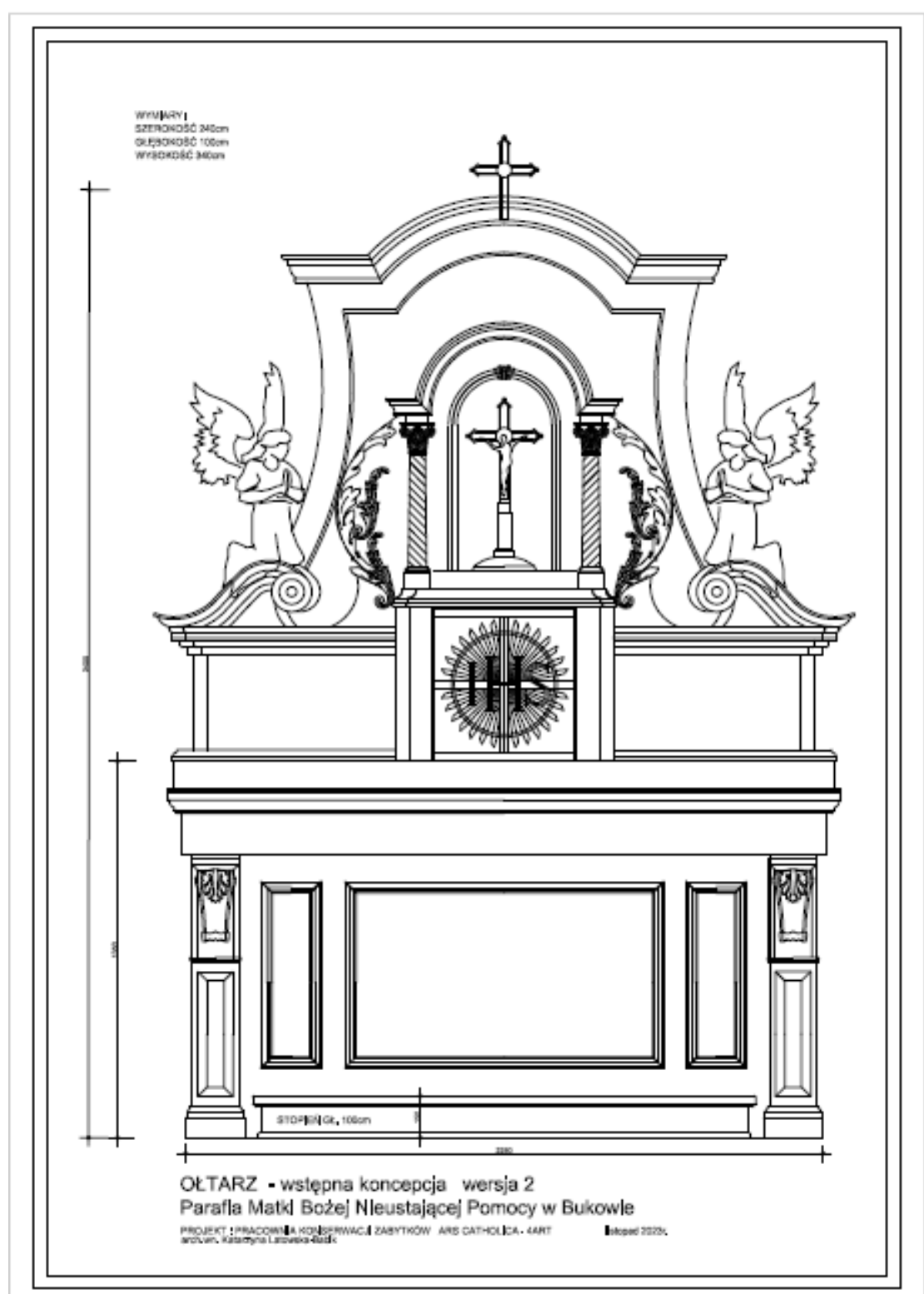
Fot. nr 5. Zdjęcie obecnego w kościele tabernakulum

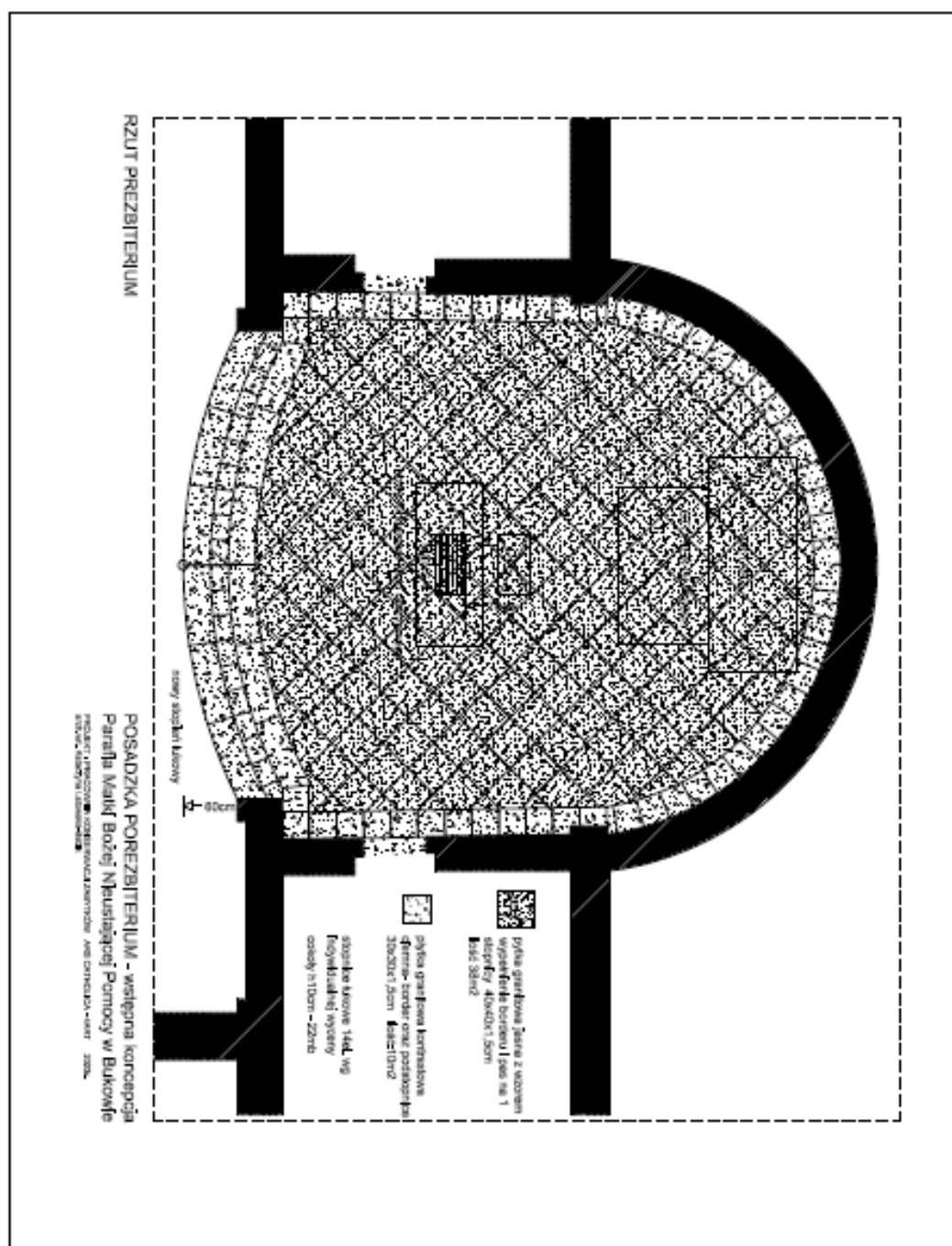
Fot. nr 6. Obecne miejsce prac odkrywkowych oraz zrekonstruowanego ołtarza przedsoborowego

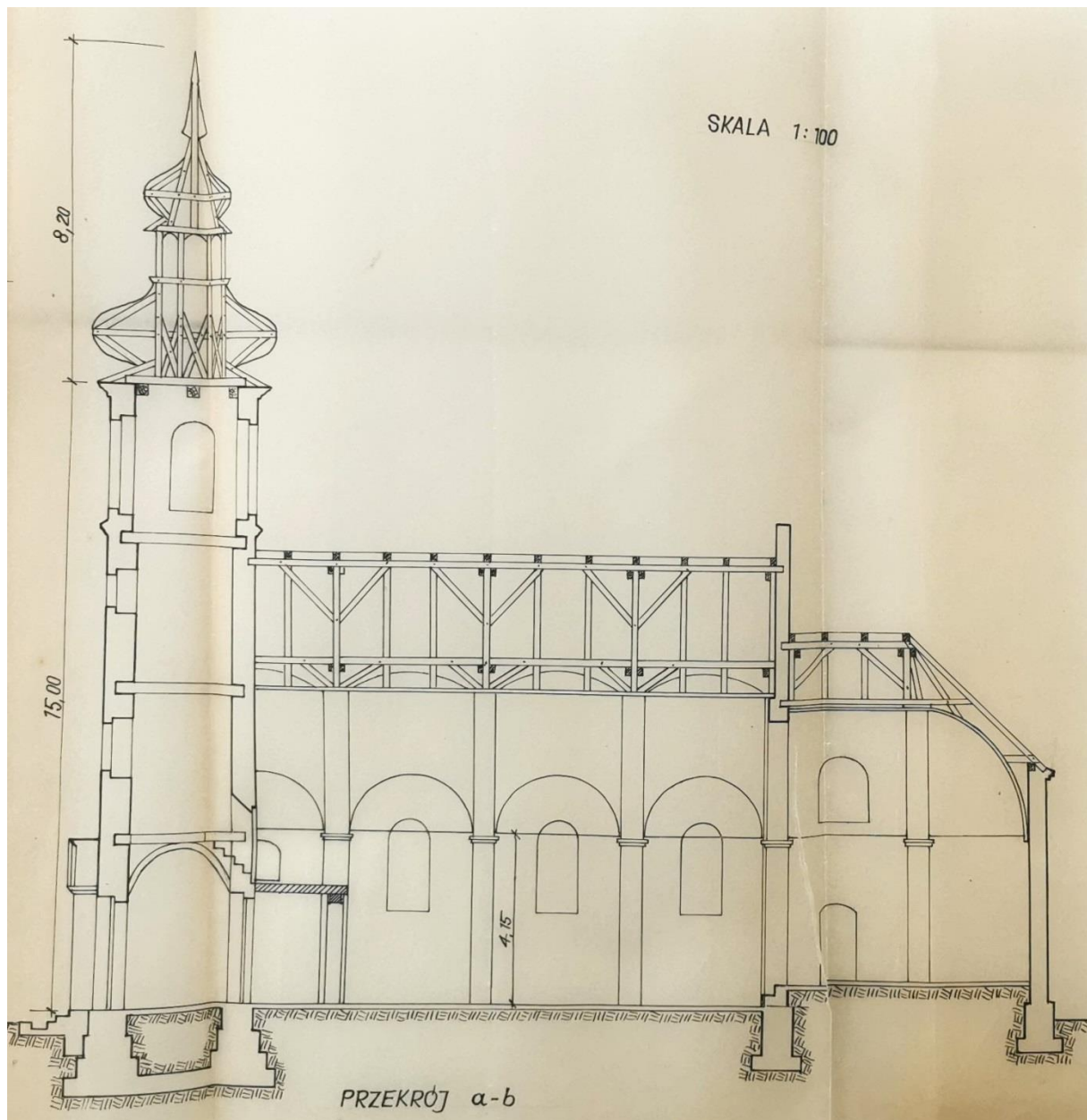
VI. Załączniki

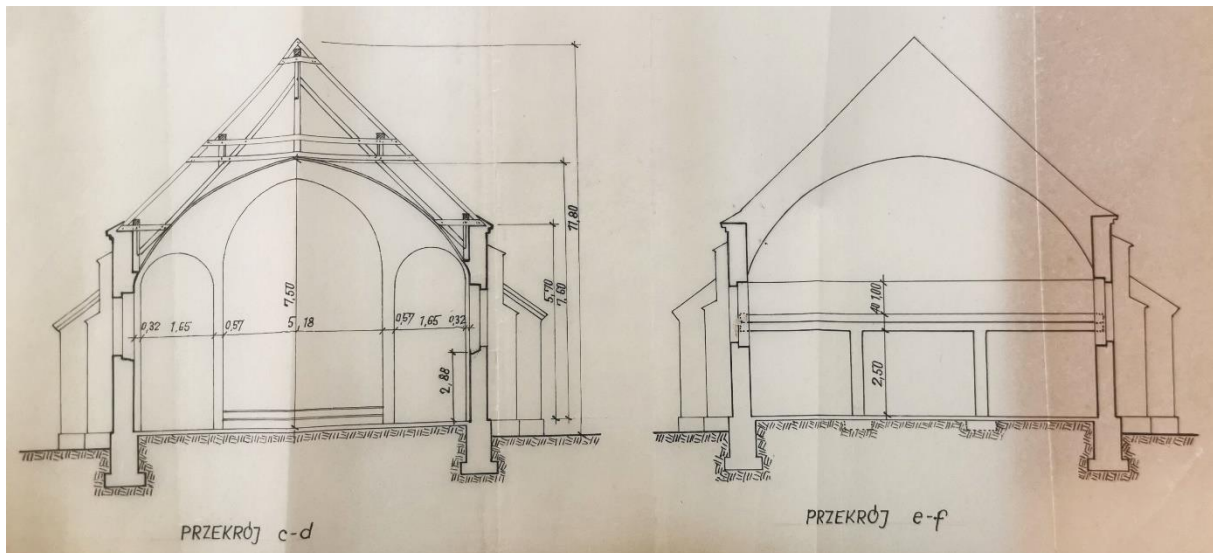
Zał. nr 1.

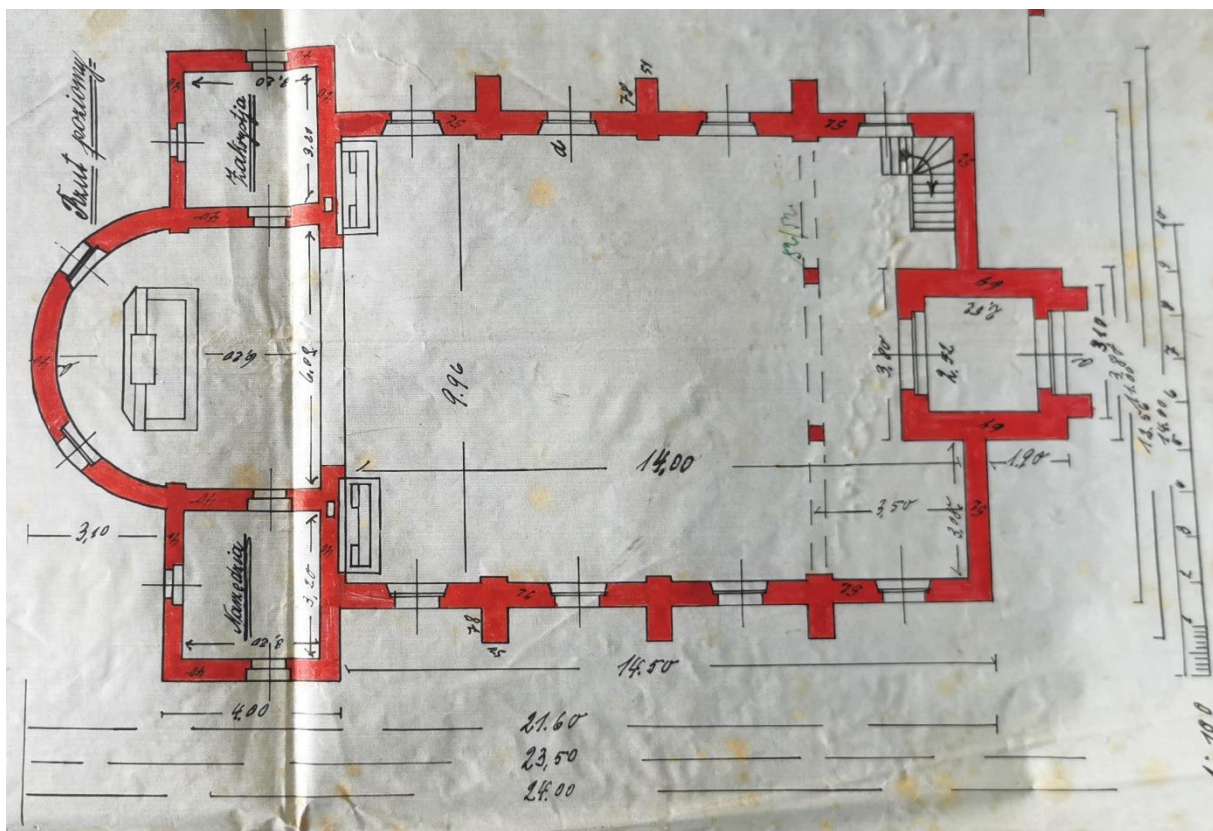
Załącznik nr 2.

Zał. nr 3.

Zał nr 4. Przekrój pionowy

Zał. nr 5 Rzut poziomy